

KÓDEX ŠPORTOVEJ ETIKY

Rada Európy MSL – 7 (92) 11

„TEN KTO HRÁ ČESTNE JE VŽDY VÍŤAZOM“

(FAIR PLAY – THE WINNING WAY)

ÚVOD

Kódex vychádza zo zásady, že etické úvahy motivujúce fair play nie sú prvkom fakultatívnym, ale čímisi zásadným pre akúkoľvek športovú činnosť, celkovú politiku a správu v oblasti športu, čo sa uplatňuje na všetkých úrovniach kompetencií a záväzkov viažúcich sa k športovej činnosti, a to ako pri rekreačnom, tak aj pri výkonnostnom športe.

Kódex poskytuje pevný etický rámec pre to, aby sa dalo čeliť tlakom modernej spoločnosti, ktoré ohrozujú tradičné základy športu; tie spočívajú na fair play, na športovom duchu a dobrovoľnom hnutí.

CIELE KÓDEXU

Kódex sa zameriava hlavne na posilnenie zmyslu pre fair play u detí a dospievajúcich, ktorí budú zajtra dospelými športovcami a športovými hviezdami. Kódex sa však obracia i na inštitúcie a dospelých, ktorí priamo či nepriamo ovplyvňujú záujem a účasť mladých na športovej činnosti.

Kódex zahŕňa pojem práva detí a dospievajúcich venovať sa športu a mať z toho uspokojenie, ale aj pojem zodpovednosti inštitúcií a dospelých za šírenie a podporu fair play a garantov rešpektovania týchto práv.

DEFINÍCIA FAIR PLAY

Fair play znamená omnoho viac než len iba rešpektovanie pravidiel; nesie v sebe aj pojmy priateľstva, rešpektovania druhého a športového ducha. Je to spôsob myslenia, nie iba správania. Tento pojmový obsah zahŕňa problematiku boja proti podvádzaniu, umenia pôsobiť ľstou aj pri rešpektovaní pravidiel, doping, násilia (a to ako fyzickému, tak aj verbálnemu), nečestným výhodám, nerovnosti šancí, nadmernej komercializácií a korupcii.

Fair play má pozitívny obsah. Kódex chápe šport ako spoločensko – kultúrnu činnosť, ktorá je prínosom pre spoločnosť a priateľstvo medzi národmi za podmienky, že prebieha čestne. Šport je rovnako pokladaný za činnosť, ktorá pokiaľ prebieha poctivo, umožňuje človeku, aby sám seba lepšie poznal, lepšie sa prejavoval a zdokonaľoval sám seba, dosiahol rozkvet, získal a preukázal svoje schopnosti; šport je prostriedkom spoločenskej interakcie, zdrojom radosti a potešenia, prinášajúce blaho a zdravie. Šport so svojou širokou škálou klubov a dobrovoľných pracovníkov dáva človeku príležitosť,

aby sa začlenil a našiel svoje príslušné miesto v spoločnosti. Okrem toho môže prispieť i k rozvoju citlivejšieho prístupu k životnému prostrediu.

ZODPOVEDNOSŤ ZA FAIR PLAY

Kódex počíta so skutočnosťou, že účasť detí a dospelých na športovej činnosti zapadá do širšieho rámca spoločenského prostredia. Vychádza z toho, že spoločnosť i jedinec môžu naplno využívať potenciálnych výhod športu iba v prípade, že fair play nie je iba okrajovým pojmom, ale stáva sa ústredným bodom; vychádza z predpokladu, že všetci tí, ktorí priamo, či nepriamo ovplyvňujú a napomáhajú získavaniu skúseností deťom a dospelým pri športovaní, musí tomuto pojmu dávať absolútnu prioritu. Jedná sa hlavne o:

- a) vlády na všetkých úrovniach, vrátane úradníkov pôsobiacich pri vládach. Zvláštnu zodpovednosť majú tí, ktorí sú zapojení do procesu vzdelávania a výchovy v školách,
- b) športové organizácie a organizácie spojené so športom: hlavne športové federácie a riadiace inštitúcie, telovýchovné združenia, tréningové organizácie a strediská, profesie majúce náväznosť na lekárstvo a farmáciu a na informačné prostriedky. Obchodný sektor, zahŕňajúci výrobu, predaj a marketing športových výrobkov by mal rovnako prevziať svoj diel zodpovednosti za šírenie zásad fair play,
- c) jednotlivcov; hlavne rodičov, učiteľov, trénerov, rozhodcov, vedúcich funkcionárov, úradníkov, novinárov, lekárov a farmaceutov; rovnako špičkových športovcov, ktorí slúžia ako príklad a vzor. Kódex sa vzťahuje na všetkých jednotlivcov, či už pôsobia na dobrovoľnom alebo profesionálnom základe. Ako diváci potom môžu jednotlivci na seba brať ešte ďalšiu zodpovednosť.

Každá z týchto inštitúcií a každý z týchto jednotlivcov má svoju zodpovednosť a svoju úlohu. Tento etický kódex je určený im. A bude účinný iba v prípade, že každý z tých, ktorí vstupujú do športového sveta, na seba vezme zodpovednosť, ktorú tento kódex vymedzuje.

VLÁDY

Vlády majú nasledovné zodpovednosti:

- a) napomáhať prijatiu náročných etických kritérií vo všetkých oblastiach spoločnosti, kde je prítomný šport,
- b) poskytovať oporu a podporu tým organizáciám a jednotlivcom, ktorí vo svojich príslušných činnostiach spojených so športom uplatňujú zdravé etické zásady,

c) podporovať profesorov a učiteľov telesnej výchovy, aby v školských osnovách výuky telesnej výchovy stavali na ústredné miesto propagáciu športu a fair play,

d) podporovať všetky akcie podporujúce fair play v športe, hlavne medzi mladými ľuďmi a podnecovať inštitúcie, aby ich chápali ako prioritné,

e) napomáhať výskumu, ako v národnom, tak aj medzinárodnom merítke, aby boli lepšie pochopené zložité otázky spojené so športovaním medzi mladými ľuďmi, aby bol ohraničený a obmedzený rozsah nežiadúcich prístupov a správania a rozmnožené príležitosti k podpore fair play.

ŠPORTOVÉ ORGANIZÁCIE A ORGANIZÁCIE SPOJENÉ SO ŠPORTOM

Športové organizácie a organizácie spojené so športom majú nasledovné zodpovednosti:

Rámec a kontext fair play:

1. rozširovať jasné smernice, vymedzujúce správanie a jednanie, ktoré je v súlade alebo v rozpore s etikou a dbať na to, aby boli uplatňované jasné a primerané ponukové alebo sankčné postupy vo všetkých formách a na všetkých úrovniach účasti v športe,
2. dbať na to, aby všetky rozhodnutia a to i pre jednotlivé disciplíny boli v súlade s Kódexom športovej etiky,
3. vychovávať verejnú mienku k citlivému prístupu k pojmu fair play v jeho sfére vplyvu, a to formou kampaní, odmien, pedagogického materiálu i osvetovými kurzami. Taktiež musí zblízka sledovať takéto akcie a hodnotiť ich dopad,
4. zaviesť uplatňovanie systémov, ktoré by okrem oceňovania úspechov v súťažiach a na závodoch poskytovali možnosť odmeny fair play a osobného prístupu,
5. poskytovať pomoc a podporu novinárom, aby mohli oceňovať správne správanie.

Práca s mládežou:

1. dbať na to, aby sa pri usporiadaní závodov a súťaží prihliadalo k vlastným potrebám detí a mládeže a aby bola umožnená účasť na rôznych stupňoch, od rekreačného športovania až po najvyššie športové súťaže,
2. podporovať zmenu poriadku tak, aby zodpovedali špecifickým potrebám mladých ľudí, nie len pokiaľ ide o úspech v závode či súťaži, ale hlavne pokiaľ ide o fair play,

3. dbať na to, aby existovali záruky, ktoré by vylúčili využívanie detí, hlavne takých, ktoré vykazujú predčasnú športovú vyspelosť a vyzretosť,
4. postupovať tak, aby všetci členovia či zainteresovaní v určitej organizácii, majúci zodpovednosť voči deťom a dospelým, boli vybavení nevyhnutnou kvalifikáciou vedúcich, školiteľov, vychovávateľov či trénerov, hlavne potom dbať na to, aby dobre chápali biologické a psychologické zmeny, sprevádzajúce proces vyzrievania dieťaťa.

JEDNOTLIVCI

Jednotlivci majú nasledovnú zodpovednosť: Individuálne postoje:

1. správať sa príkladne tak, aby svojim správaním dávali deťom i dospelým pozitívny vzor; za každých okolností sa vyhnúť tomu, aby kladne hodnotili, osobne prijali, či mlčky tolerovali nečestné správanie niekoho iného; proti takému typu správania prijímať príslušné sankcie,
2. dbať na to, aby úroveň tréningu a kvalifikácie zodpovedala potrebám dieťaťa v priebehu jeho zapojenia do športovej činnosti. ^[1]Práca s mládežou.
3. chápať zdravie, bezpečnosť a blaho dieťaťa či mladého športovca ako hlavnú prioritu a postupovať tak, aby sa tieto aspekty veci dostali pred faktory, ako je dosiahnutý výkon, povest' školy, klubu, trénera či rodičov,
4. umožniť deťom prežiť športové skúsenosti tak, aby im zostala podnetom k celoživotnej potrebe venovať sa zdravej telesnej činnosti,
5. vyhnúť sa tomu, že by sa s deťmi zaobchádzalo iba ako s malými dospelými jedincami, uvedomovať si, aké telesné a psychologické zmeny sprevádzajú vývoj dieťaťa i to, aký môžu mať vplyv na športový výkon,
6. vyhnúť sa tomu, že by sa do nejakého dieťaťa vkladali očakávania, ktoré nemôže splniť,
7. prikladať celý význam radosti a potešeniu športovca a nikdy nevyvíjať na dieťa nevhodný tlak v rozpore s jeho právom slobodne rozhodovať o svojej účasti,
8. zaujímať sa o nadaných jedincov rovnako ako o tých, ktorí sú nadaní menej, zdôrazňovať a odmeňovať okrem úspechov v športových súťažiach či závodoch i faktor osobného rastu a ^[2]získania zručnosti a schopnosti,
9. podporovať malé deti, aby si vymýšľali svoje vlastné hry a svoje vlastné pravidlá, vystupovať pri tom nie len v úlohe účastníka, ale i v úlohe trénera či rozhodcu; viesť tieto deti k tomu, aby si sami určovali odmeny či sankcie za čestnú či nečestnú hru a aby za takéto kroky prijímali zodpovednosť,

KÓDEX ŠPORTOVEJ ETIKY

ZSL-010, Vydanie: 22.09.2021

10. dávať mladým aj ich rodičom čo možno najúplnejšie informácie tak, aby si boli vedomí potenciálnych rizík i predností športového úspechu.

ZÁVER

Fair play je zásadnou otázkou, ak chceme úspešne šíriť a rozvíjať šport i zapojenie človeka do športu. Čestný prístup v športe – fair play – je prínosom ako pre jednotlivcov, tak aj pre športovú organizáciu a pre celú spoločnosť. A my všetci máme zodpovednosť za podporu myšlienky čestnej hry, tej ktorá vedie k víťazstvu.